
Recenzní studie

Revoluce pro život¹

Darja Dočekalová

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

darja.docekalova01@upol.cz

Eva von Redecker: Revoluce pro život

Filosofie nového protestu

Z německého originálu *Revolution für das Leben. Philosophie der neuen Protestformen* přeložil Martin Profant.

Praha, Karolinum 2024. 252 s.

Abstract:

Revolution for Life

The subject of this review study is the Czech translation of the book *Revolution für das Leben. Philosophie der neuen Protestformen (Revolution for Life: A Philosophy of the New Forms of Protest)* by Eva von Redecker. In the first part of the study, I explain the book's principal argumentation by explaining its main concepts. In the second part of the study, I explicate the concept of life itself in more detail with regard to the many meanings that Redecker assigns to it in the book. The central theme of the second part of the study is one of the constituent issues of the book, which is the question of abandoning "Western identities" and the possibility of the emergence, in the context of revolutionary practice, of new emancipatory subjectivities. In the final part of the study, I set up a dialogue between Redecker and Joan Tronto's feminist ethics of care, explaining that such a dialogue has a critical and radicalizing potential for the latter's project. This primarily consists of the concrete revolutionary fulfillment of the concept of "care" and the theoretical expansion of the concept of "caring with" to non-human lives.

Keywords: Eva von Redecker, revolution, life, capitalism, care, Joan Tronto

DOI: <https://doi.org/10.46854/fc.2026.1r.105>

„Není sice možný žádný náhlý převrat, ale proto si není třeba zoufat nad revolucí.“²

1.

*Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*³ je prologem globálně solidárního světa. Opouštění soudobých struktur útlaku se podle Redeckerové začíná pomalu zpřítomňovat v kapilárách a meziprostorech všedních praxí.⁴ Subverzivní společenská síla vycházející „zezdola“ přijímá za svůj svět pustošený „kapitalistickým panstvím“, aby se skrze experimentaci a brikoláže dopracovala k neheroické přestavbě každodennosti. Kapitalismus jako „řád stabilizace vlastnictví“,⁵ redukující jsoucna na zboží/odpad,⁶ se přitom dle autorky manifestuje primárně skrze náš vztah k životu.⁷ Je to právě tento vztah, který jsme jako lidé ve společném jednání cíleném na záchranu života s to přetvářet. *Revoluce pro život* je tak nejenom knihou reprezentující současné levicového myšlení, jež klade důraz na strategie politizující každodennost, ale zároveň hodnotnou analýzou kapitalismu s východiskem v originálním konceptu autorky, jenž přináší naději na (právě probíhající) změnu.

Revoluce pro život je rozdělena do devíti kapitol. Vyjma kapitoly „Revoluce“ se nachází ve vzájemně inverzním členění, tzn. podtitul kapitoly, např. práce, se v knize vyskytuje dvakrát – jednou v kapitole „Vyčerpání (práce)“ a podruhé v kapitole „Re-generace (práce)“. V první části studie v souladu s tímto členěním vyloží klíčovou argumentaci knihy. Nejprve vysvětlím pojem „vlastnictví“, dále pojmy „statky“, „práce“ a nakonec „život“. V následné části studie se zaměřím na obšírnější explikaci pojmu „život“. Hlavním předmětem druhé části studie bude vyložení dílčí problematiky knihy, kterou je otázka nabývání emancipační subjektivity skrze revoluční praxe a s tím spojené opouštění soudobých „západních“ identit. V závěrečné části studie založím dialog *Revoluce pro život* a feministické etiky péče Joan Trontoové

2 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*. Z německého originálu: Redecker, E. von, *Revolution für das Leben. Philosophie der neuen Protestformen* (Frankfurt a.M., Fischer Verlag 2020) přeložil M. Profant. Praha, Karolinum 2024, s. 113.

3 Dále v textu jen *Revoluce pro život*.

4 Srov. Redecker, E. von, *Praxis and Revolution. A Theory of Social Transformation*. Transl. L. Duggan. New York, Columbia University Press 2021, s. 1.

5 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 9.

6 Tamtéž, s. 11. Srov. Robinson, C. J., *Black Marxism. The Making of the Black Radical Tradition*. London, Zed Press 1983, s. 9–18.

7 K podrobnější explikaci pojmu život v *Revoluci pro život* viz 2. oddíl této studie.

a objasním jej jako mající kritický potenciál v ohledu rozšíření radikality projektu Trontoové.

1.1

Redeckerová vytyčuje dvě specifika moderního západního vlastnictví, na jejichž základě teprve mohl vzniknout kapitalismus. Jsou jimi: 1. Ohraničující vztah ke světu vymezující pole disponibility věcí 2. Vztah vlastníka k vlastněnému na způsob „neomezeného nakládání“. Moderní vlastnictví opravňuje vlastníka nejenom k manipulaci a panování nad vlastnictvím, nýbrž také k jeho exploataci a destrukci. Redeckerová tato specifika shrnuje do principu absolutního „panství nad věcí“.⁸

Etablování panství nad věcí jako dominantní formy vlastnictví v rámci západního světa začíná dle autorky s novověkou disjunkcí sfér „vládnutí“ a „vlastnění“. Právo na vlastnictví mělo funkci stvrzení nově ustavené rovnosti mezi evropskými muži, kteří nebyli monarchy.⁹ Nová třída nemajetných lidí (resp. bílých nemajetných mužů)¹⁰ získala potvrzení o nabytých právech nikoliv ve formě věcného majetku, ale skrze „zvěčnění společenských vztahů“.¹¹ Panství nad věcí v podobě sociálních hierarchií našlo svůj odraz zejména v institucích otroctví a patriarchálního manželství. Ačkoliv jsou tyto formy věcného panství nad lidmi v rámci moderních dějin zrušeny, jejich reziduum ve formě „fantomové držby“ (implicitních společenských hierarchií) podle Redeckerové stále tvoří páteř našich identit.¹²

Jak přesně tedy vypadá revoluční praxe, která představuje alternativu ke kapitalistickým formám vlastnění? Jedno ze základních gest revoluce Redeckerová postuluje jako pečující vztah k vlastnictví. To Redeckerová chápe ve smyslu společně sdíleného světa. Předpokladem péče o takto chápané vlastnictví jsou hluboké solidární vztahy, jež se aktualizují s ohledem na globálně propojený svět a mimolidské životy. Jak píše Redeckerová: „Západní revoluční tradice mají se svými kategoriemi svobody, rovnosti a sourozenectví [Geschwisterlichkeit] slepé místo ohledně planety.“¹³

Inspiraci pro tvorbu anticipovaných solidárních vztahů, v kontextu západních společností doposud neexistujících, nachází Redeckerová u domo-

8 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 15–18.

9 Tamtéž, s. 19.

10 K významu společenské smlouvy a nového systému vlastnictví v ohledu zhoršení práv a společenského postavení žen viz třeba Pateman, C., *The Sexual Contract*. Stanford, CA, Stanford University Press 2018.

11 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 21.

12 Tamtéž, s. 26.

13 Tamtéž, s. 204.

rodé kritiky panství nad věcí, jež vzniká s vědomím postupné ztráty sdíleného světa, ve kterém vedle sebe žijí národy lidí, rostlin i živočichů. Jak však Redeckerová v knize naznačuje, mezidruhová solidarita aplikovaná v kontextu „západního“ světa souvisí s potřebou emergence nových subjektivit, jež nejsou postaveny na fantomové držbě. Teoretickému ukotvení této anticipace se budu věnovat v druhé části této studie.

Údržba a péče o společný svět by měla být praktikována na základě znalostí o provázanosti věcí do různých cyklů regenerace, v nichž se nachází. Praktiky údržby jsou tedy podle Redeckerové důsledné, je-li jejich výkon reflektován v měřítku globálních vztahů a cyklů. Každodenní praxe údržby společně sdíleného světa lze přitom dle Redeckerové praktikovat právě z toho místa, ve kterém jsme situováni.¹⁴ Volba způsobu pěstování potravin, vyvíjení strategií přežití anebo společná organizace domácností – všechny tyto činnosti lze vykonávat s ohledem na to, do jakých regeneračních cyklů světa tím zasahujeme.

1.2

Zhodnocování věcí se děje prostřednictvím trhu spekulujícího s budoucím ziskem. Forma moderního vlastnictví věc vytrhuje z původních souvislostí a činí ji disponovatelnou (mrtvou). Forma zboží pak podle Redeckerové věcí uděluje „nový život“. Ten trvá do té doby, dokud statky generují zisk. S koncem ziskovosti se zboží (věc) stává odpadem, zbytkovým produktem postaveným mimo zraky konzumentů, ale fakticky existujícím a kupícím se na různých místech planety.¹⁵ Tržní hodnotu věcí, která je jako taková projevem komplexních společenských vztahů, při tom podle Redeckerové máme tendenci chápat jako „přirozenou“, náležející „věcem samým“. Redeckerová v tomto ohledu píše o „panství věcí“ či „věcném panství“, tj. souhrnu aktivit a činností, který stojí za připsanou hodnotou zboží a který je anonymní a v podstatě nedetekovatelný.¹⁶

Jak je tedy možné vymanit se z kola kapitalistického zhodnocování? Záchrana světa redukováného na binaritu zboží/odpad je podle Redeckerové podmíněna nejprve zespolečenštěním vlastnictví. Jako příklad toho, co vše může znamenat zespolečenštění statků, uvádí Redeckerová činnosti protestních uskupení sdružujících se pod názvem „Ende Gelände“. Jejich heslo „Nechte to v zemi“ je imperativem vztahujícím se nejenom na nerostné suroviny, ale také na součásti lesa, jež jsou plundrovány těžbou. Zespolečenštění

14 Tamtéž, s. 208–214.

15 Tamtéž, s. 33–38.

16 Tamtéž, s. 42–43.

tedy nemusí znamenat, že každý má na věc svým způsobem nárok, ale naopak – můžeme si zvolit také možnost věcí nedisponovat. O zespolečenštění však podle Redeckerové můžeme uvažovat také z opačného konce: např. jak si solidárně poradit s přebytkem oxidu uhličitého v atmosféře anebo s odpadem?¹⁷

Zespolečenštění statků vyžaduje alternativní způsoby jejich rozdělování a distribuce, které nepodléhají principům tržního kapitalismu, který umožňuje výlučné vlastnictví i neomezené nakládání s nimi. Jednu z možností dle Redeckerové představuje demokratické plánování orientované dle potřeb (nikoliv zisku). Distribuce statků může probíhat např. formou obdarování, konkrétněji prostřednictvím spontaneity tzv. „prvního daru“, kdy je každý dar na oplátku novým „prvním darem“, potvrzením vztahu, ne splácením dluhu.¹⁸ Tvořivá lidská podstata a touha po solidárním světě nás podle Redeckerové disponují k vytváření dalších způsobů organizace distribuce, výroby i zprostředkující infrastruktury – a to i takových, které kromě potřeb berou v potaz i regenerační cykly různých statků a jejich vzájemnou provázanost.¹⁹

1.3

Pojem práce v knize referuje k účelové aktivitě, která z předmětu vlastnictví (objektu panství nad věcí) utváří zboží (hodnotu). Tvořivá povaha lidské práce, jež by mohla sloužit k deliberativně komunikované regeneraci světa, je v rámci pozdně kapitalistických společností podle Redeckerové odcizována dvěma způsoby. První z nich je odcizení ve smyslu, který popsal Marx, tj. oddělení výrobců od vyráběného, čímž se člověk odosobňuje (odcizuje) od své podstaty. Druhá forma odcizení spočívá v postupné ztrátě světa ničeného právě výrobou, prací.²⁰ Práce, vytváření hodnoty dělící zboží a odpad, má při tom stejně jako přírodní zdroje charakter vlastnictví po způsobu „panství nad věcí“. K vlastnictví své pracovní síly („ve formě připravenosti prodávat svůj čas“²¹) jsou v rámci západu od rané novověké doby odkázáni všichni (bílí muži), jež nejsou vlastníky zdrojů či výrobních prostředků. Funkčnost kapitalistického hospodářství však podle Redeckerové předpokládá také akumulaci takových druhů práce, jež kapitalismus statusu práce zbavoval a zba-

17 Tamtéž, s. 181–192.

18 Tamtéž, s. 194. Srov. Ricœur, P., *Wege der Anerkennung. Erkennen, Wiedererkennen, Anerkanntsein*. Z francouzštiny přeložily U. Bokelmannová a B. Herber-Schärerová. Frankfurt a.M., Suhrkamp Verlag 2003, s. 293.

19 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 192–200.

20 Tamtéž, s. 52–55.

21 Tamtéž, s. 57.

vuje.²² Jedná se zejména o tzv. „pečující činnosti“, činnosti v patriarchátu tradičně připisované „ženské přirozenosti“²³ a práci prováděnou v systému otroctví.²⁴

Revoluce pro život, neheroická přestavba každodennosti, je založena na tzv. „jiné práci“²⁵ tj. reprodukčních a pečujících činnostech. Tyto „feminizované“ formy práce, jež jsou v rámci neoliberálních společností materiálně i společensky podhodnocené, představují podle Redeckerové důležitý nástroj reorganizace soudobých mocenských vztahů, a to mj. v souvislosti s pojmem „aktivní stávka“, jež původně pochází od Gustava Laundaera. „Aktivní stávka žije z paradoxu, protože požaduje ty podmínky, za kterých je teprve možná.“²⁶ Už jen organizace aktivní stávky předpokládá reorganizaci různých podob práce a vztahů: stávka ke svému vzniku vyžaduje mj. zajištění potřeb stávkujících, stejně jako zajištění potřeb těch, kteří jsou na práci stávkujících závislí.

Příkladem tohoto druhu stávky jsou podle Redeckerové „ženské stávky“, jež stojí proti femicidám a vykořisťování pečujících činností v rámci „soukromé“ i „veřejné“ sféry. Aktivní stávka je ale také způsobem života. Deliberativní zakoušení a komunikace nové každodennosti jde ruku v ruce s opouštěním privatizovaného způsobu života, do kterého nás „uvrhne“ neoliberální model společnosti.²⁷ Rodinná péče a solidarita mohou být podle Redeckerové osvobozeny od vyvlastňování a vykořisťování a promítnuty do širšího společensky-organizačního rámce.²⁸ Politická imaginace, které jde o svobodný výkon pečující práce, pracuje s představou „úplného náhradního mateřství“.²⁹ Předmětem touhy a revoluční praxe je taková společnost, ve které o sebe pečujeme

22 Srov. Fraser, N., *Cannibal Capitalism: How Our System is Devouring Democracy, Care, and the Planet and What We Can Do About It*. London – New York, Verso 2022; nebo také: Federici, S., *Re-enchanted the World: Feminism and the Politics of the Commons*. Oakland, CA, PM Press 2019.

23 K souvislosti feminizované práce a fungování kapitalistické ekonomiky viz například: Federici, S., *Revolution at Point Zero. Housework, Reproduction, and Feminist Struggle*. Oakland, CA, – Brooklyn – London, PM Press 2012.

24 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 61–64.

25 Pojem „jiná práce“ (andere arbeit) přebírá Redeckerová od Ley-Ricardý Pxirové, konkrétně z její (v době psaní knihy) vznikající disertační práce (*Die Andere Arbeit*) na Humboldtově univerzitě; viz Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 149.

26 Tamtéž, s. 158.

27 Ke kritice nukleární rodiny a její role v privatizaci zdrojů a kapitálu viz například: Weeks, K., *Abolition of the Family: The Most Infamous Feminist Proposal*. *Feminist Theory*, 24, 2021, No. 3, s. 433–453.

28 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 158–175. Srov. Lewis, S., *Zrušte rodinu. Manifest za péči a osvobození*. Přel. O. Peková. Praha, Tranzit 2023.

29 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 177. Srov. Lewis, S., *Full Surrogacy Now. Feminism against the Family*. London, Verso 2019, s. 163.

nad rámec nukleárních rodin a solidaritu praktikujeme v rámci „celého planetárního systému“.³⁰

1.4

Kapitalismus dostává planetu na samu hranici možnosti dalšího zhodnocování. O zpřítomňování nadcházející katastrofy, jejíž vize zahrnuje zhroutilí planetární ekosystému, se v současné době pokouší různá klimatická hnutí. Redeckerová vyzdvihuje zejména „Fridays for Future“ a „Extinction Rebellion“. Zachování světa, možnost vztahování se k něčemu jako taková, vyžaduje podle klimatických hnutí radikální a rychlá globální řešení. Pro současné politické reprezentace je však tento způsob řešení mimo veškerou politickou představitost – podle Redeckerové mj. právě z důvodu neschopnosti si katastrofu, i přes veškerá varování aktivistů a aktivistek, zpřítomnit.

Jakým způsobem lze (i přes veškerá varování aktivistů a aktivistek) zpřítomnit nadcházející ztrátu, je-li náš způsob žití „beze světa“, tj. žijeme-li privatizovaným disponibilním způsobem bez smyslu pro odpovědnost za celek životních souvislostí?³¹ Komplexní nahlédnutí současného stavu světa jsou podle Redeckerové momentálně schopni zpřítomnit snad jen tzv. „něžní vypravěči a něžné vypravěčky“ skrze perspektivu „čtvrté osoby“,³² jež je „sama tvořena svazkem perspektiv“³³ a která skrze nahlédnutí ztráty světa (i času) různých subjektivit vytváří obraz celku souvislostí. Budou ale politické reprezentace poslouchat něžné vypravěčky?

Záchrana života ničeného kapitalistickým zhodnocováním začíná mj. reflexí nedostatečnosti současných národních států při ochraně životů, jež nejsou nositeli jejich národních identit. Jinak řečeno, protiimigrační politika evropských států podle Redeckerové stojí na fantomové držbě států zakládající antagonistické sebe-porozumění jeho občanů a občanek. Záchrana života je tak podle Redeckerové podmíněna jednak abolicí národních identit,³⁴ kvůli kterým se – „ve jménu sjednocení – každý týden ve Středozezemním moři utopí šedesát lidí“,³⁵ a jednak emergencí nových subjektivit, které neoperují na principech státní/národnostní příslušnosti.³⁶

30 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 180.

31 Tamtéž, s. 72–85.

32 Tamtéž, s. 96.

33 Tamtéž, s. 97. Srov. třeba Gumbs, A. P., *Undrowned: Black Feminist Lessons from Marine Mammals. Soundings*, 2021, No. 78, s. 20–37.

34 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 124–135.

35 Tamtéž, s. 135.

36 Tamtéž.

Konceptualizace záchrany života jako privilegované politické otázky je však spojena také s opětovným vymezením pojmu „život“, oproštěného od modernistického chápání. Hobbesovo pojetí přirozeného stavu, ve kterém je člověk z přirozenosti individualizovaný a atomizovaný, nahrazuje Redeckerová metaforou mycelia, ve kterém jsou spolu lidé vzájemně (viditelně i neviditelně) propojeni. Příkladem života solidárního mycelia jsou podle Redeckerové např. snídaňové programy Černých panterů anebo maroonské obce.³⁷ Potřeba solidárních mycelií, jež je součástí revolučního gesta „záchrany života“, je při tom úzce provázána s aplikací dalších výše zmíněných gest revoluce pro život, kterými jsou regenerace života skrze jinou práci, sdílení statků a péče o vlastnictví. Rekonceptualizace (lidských) životů jako součástí sítě mycelia, jež je podle Redeckerové v rámci aktivistických a subversivních praxí přítomná, souvisí, jak bylo naznačeno výše, s procesy opouštění stávajících identit a jejich nahrazením novými emancipačními subjektivitami. V následujícím oddílu této studie se tedy budu věnovat – po tom, co stručně explikuji chápání života u Redeckerové – právě teoretickému rozvinutí problematiky subjektivity ve vztahu k *Revoluci pro život*.

2.

Redeckerová v *Revoluci pro život* vymezuje kapitalismus jako „řád stabilizace vlastnictví“,³⁸ jenž má základ ve vykořisťujícím a ničivém vztahu k životu.³⁹ Dominantní mocenské vztahy kapitalismu strategicky prostupují a ničí Zemské tělo a zároveň sedimentují v hierarchizovaných západních identitách a institucích z nich odvozených. Subverze kapitalismu se mi tedy na základě četby *Revoluce pro život* ukazuje jako možná za předpokladu naplnění dvou principiálních nároků. Prvním z nich je systematické a globální nahrazení kapitalistických mocenských vztahů vztahy vzájemného „zmocnění“, které jsou responsivní k potřebám života a etablojí se skrze každodenní praxi. Druhým nárokem, který s předchozím úzce souvisí, je destratifikace západních identit a pěstování revolučního sebedporozumění vznikajících subjektivit, které vychází „od základního gesta záchrany života“.⁴⁰ Ústřední pojem celé knihy, *život*, přitom podle mého názoru denotuje hned několik významů, nakoľik Redeckerová v knize neposkytuje jeho jednotnou definici. Explikaci širokého obsahu pojmu život, který Redeckerová v knize přináší,

37 Tamtéž, s. 136–139.

38 Tamtéž, s. 9.

39 Tamtéž.

40 Tamtéž, s. 135.

považují za podstatnou pro celkové pochopení radikality samotného projektu. Zaměřím se tedy nejprve na ni.

Prvním z významů termínu život, který jsem v knize identifikovala, je život ve smyslu, *zoe*, fakticita žití sdílená vším, co chápeme jako živé.⁴¹ Je to právě tento „holý život“, který tvoří ústřední bod prefigurativní politiky *Revoluce pro život* a který je v rámci panství kapitalistického řádu a národních států tříděn na zboží a odpad/surplus. Druhý z významů pojmu život, který Redeckerová v knize formuluje, je život jako „přirozené souvislosti“,⁴² jež zakládají možnost *zoe* i specifických způsobů života jako takového, tj. voda, vzduch, klima, půda anebo lesy. Revoluce pro život, která anticipuje novou každodennost, zároveň bojuje o život v podobě nových solidárních životních forem. Rahel Jaeggiová popisuje životní formu jako „souvislost praktik, orientací a uspořádání společenského chování“,⁴³ které prostřednictvím společenských norem a zvyklostí zaměřují a určují naši bezprostřední společenskou orientaci.⁴⁴ Příklady životních forem, které Redeckerová v knize podrobuje kritice, jsou např. tržní hospodářství, nukleární rodina anebo národní státy. Sdíleným emergentním polem těchto forem je právě kapitalismus jako výše specifikovaný řád vlastnictví. Revoluci pro život je tak možné rozumět jako způsobu kritiky, která se aktualizuje prostřednictvím pluralitních praxí: experimentálních, lokálních a opakovatelných, nakolik existence těchto praxí narušují zdání přirozenosti a konstantnosti kapitalistických životních forem.⁴⁵

Revoluce pro život, které o život „jde“ ve výše uvedených významech, zároveň souvisí, jak jsem předeslala výše, s emergencí a vymezením nových subjektivit skrze revoluční praxi. Redeckerová v knize přesto nedává anticipaci těchto subjektivit orientovaných kolem záchrany života do přímé souvislosti s požadavkem reflexe této proměny u nich samých. Reflexi vnitřní proměny aktérů změny přitom můžeme považovat za klíčovou, nakolik přijmeme jako pravdivá východiska Paula Freireho z jeho *Pedagogiky utlačovaných*. Požadavek pedagogiky utlačovaných na dialektickou jednotu činností praxe a reflexe je nezbytná jednak pro emancipaci revolučních subjektů z mantinelů chápání reality, jež na ni uvalila dominantní moc,⁴⁶ a jednak z důvodu emancipace samotné praxe, která je vedena cílem transformace reality. Nabízí se otázka, zda mohou gesta revoluce pro život přispět k rozsáhlému nahrazení

41 Agamben, G., *Homo sacer. Suverénní moc a pouhý život*. Přel. N. Bonaventurová. Praha, Oikoymenh 2011, s. 9. Srov. Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 135–136.

42 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 7.

43 Hrouda, V., Jak kritizovat formy života: filosofie Rahel Jaeggi. *Reflexe*, 2023, č. 64, s. 51. Srov. Jaeggi, R., *Kritik von Lebensformen*. Berlin, Suhrkamp Verlag 2014, s. 89.

44 Hrouda, V., Jak kritizovat formy života: filosofie Rahel Jaeggi, c.d., s. 51.

45 Srov. Jaeggi, R., *Kritik von Lebensformen*, c.d.

46 Freire, P., *Pedagogika utlačovaných*. Přel. E. Batličková. Praha, Neklid 2022, s. 34–47.

kapitalistických životních forem – za předpokladu, že jejich reflexe (včetně reflexe subjektivit) zůstane omezena na výklady a nástroje neoliberálního diskursu (např. péče je v rámci neoliberálních společností redukována na genderově podmíněnou činnost vykonávanou „z přirozenosti“, záležitost soukromou anebo tržní).

Podle mého názoru mohou, přičemž reflexe nově vznikajících revoltujících subjektivit je zároveň úzce propojena s procesem „destratifikace“ subjektivit od vrstev fantomové držby, jež podle Redeckerové tvoří pilíř západních identit. Proces destratifikace subjektivit souvisí s možností nového uchopení vášní a afektů, jejichž osvobození považuje Mark Fisher za jeden z klíčových kroků emancipace z kapitalistických struktur.⁴⁷ Příkladem této destratifikace může být např. mateřská láska vymaněná z exkluzivity významu, jaký jí dává identita ženy, která se v procesu významové emancipace může stát nejenom zdrojem nabývání nové subjektivity, ale i zřídlem politické imaginace. Podoba mateřské lásky mimo heteronormativní rasový systém nukleární rodiny⁴⁸ se může aktualizovat v nespočetných rodinách spřízněných volbou anebo jako univerzální politické stanovisko, jež společně s praxí etiky péče dává vzniknout novým společenským strukturám.⁴⁹

Redeckerová v tomto ohledu píše – s odkazem na Sophii Lewisů⁵⁰ – o „úplném náhradním mateřství“, ideálu radikálního zespolečenštění péče, která představuje neomezený solidární zdroj vzájemné pomoci.⁵¹ Idea „úplného náhradního mateřství“, která by se podle mého názoru mohla aktualizovat mj. skrze „mateřskou práci“⁵² vedenou „metafyzickým postojem“ vůči „bytí jako takovému“,⁵³ který Sara Ruddicková označuje jako postoj udržující život,⁵⁴ zároveň – jak se domnívám – stojí před několika výzvami v rámci své vnitřní reflexe. Jak píše sama Redeckerová, „univerzalizace péče neznamená, že se odteď budeme pohybovat v nějaké pozeňnané bublině“.⁵⁵ Zajištění solidárních struktur „kanálů péče“ považují za nutně podmíněné jednak tvorbou mechanismů ošetřujících nově vznikající nespravedlnosti a jednak zahrnu-

47 Fisher, M., *K-punk. Výběr z textů*. Přel. O. Trhoň – J. Trnka. Ostrava, Ostravská univerzita 2022, s. 123.

48 Viz třeba Collins Hill, P., *Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness, and the Politics of Empowerment*. New York, Routledge 2000, s. 178–199.

49 Viz třeba Lewis, S., *Full Surrogacy Now. Feminism Against the Family*, c.d.

50 Tuto podobu příjmení považuje redakce *Filosofického časopisu* za nejvíce odpovídající skutečnosti, že daná osoba sama sebe důsledně definuje jako nebinární.

51 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 176–180.

52 Srov. Ruddick, S., *Maternal Thinking, Feminist Studies*, 6, 1980, No. 2, s. 342–367.

53 Tamtéž, s. 350.

54 Tamtéž.

55 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 178.

tím kritické reflexe těch, kteří mají žitou zkušenost s nebezpečím, jež se za pečujícími diskursy často skrývá.

Revoluční perspektivy péče v rámci *Revoluce pro život* jsou však, jak dále osvětlím, mnohem širší a potenciálně dalece překračují organizaci společenských alternativ k současným vzorcům pečující práce. V posledním oddílu studie tento potenciál vyložím prostřednictvím založení dialogu *Revoluce pro život* a feministické etiky péče Joan Trontoové.

3.

Revoluce pro život je revolucí inherentně pečující. Péče a reprodukční činnosti, které „ví, co je potřeba k životu“,⁵⁶ představují podle Redeckerové nejenom nástroj přeměny každodennosti, ale ukotvení jejich radikálně solidární podoby tvoří cíl revoluce pro život per se. Organizace feministické „aktivní stávky“ za spravedlivou péči by sama o sobě znamenala nahrazení dosavadních nespravedlivých podob organizace pečujících činností. Pečující a mateřské činnosti, jež nejsou vázány vlastnickými nároky fantomové držby a neomezují se na bezprostřední biologické rodinné vazby, praktikují a předznamenávají ideu „úplného náhradního mateřství“, v rámci kterého se můžeme „stát zespolečenštěnými jeden pro druhého“.⁵⁷ Pojmu péče však můžeme rozumět také jako ústřednímu motivu celé knihy, neboť, jak dále objasním, prostupuje jako imperativ všemi čtyřmi základními „gesty“ revoluce pro život.

Gesta záchrany (života), regenerace (práce), sdílení (statků) a péče (o vlastnictví), které by podle Redeckerové měly být praktikovány s ohledem na množství „přílivových cyklů“, korelují s konceptem, který v rámci svého projektu feministické etiky péče představila Joan Trontoová, poprvé roku 1990 společně s Bernice Fisherovou. Autorky koncept péče zformulovaly jako „aktivitu druhu, která zahrnuje vše, co děláme, abychom udržovali, zachovávali a spravovali náš ‚svět‘ tak, abychom v něm mohli žít co nejlépe“.⁵⁸ Pojmem svět je míněno naše prostředí, těla i naše jáství, „což se vše snažíme propojit v komplexní síť udržující život“.⁵⁹

56 Tamtéž, s. 162.

57 Tamtéž, s. 177.

58 Tronto, J. – Uhde, Z., Péče by měla stát v centru lidského života namísto ekonomického jednání. Rozhovor Zuzany Uhde s Joan Tronto. Přel. Z. Uhde. *Gender, rovné příležitosti a výzkum*, 15, 2014, č. 2, s. 108. Srov. Tronto, J. C., *Moral Boundaries. A Political Argument for an Ethic of Care*. New York – London, Routledge 1993, s. 103.

59 Tronto, J. – Uhde, Z., Péče by měla stát v centru lidského života namísto ekonomického jednání. Rozhovor Zuzany Uhde s Joan Tronto, c.d., s. 108.

Široká definice péče, kterou Fisherová společně s Trontoovou zavádějí, slouží mj. ke zdůraznění ústřední role, kterou péče zaujímá v rámci organizace společnosti. Každá společnost má podle Trontoové svou představu o alokaci a výkonech pečujících činností.⁶⁰ Tato představa se odráží jak v praktické politice, tak ve společenských zvyklostech: ať už se jedná o podoby péče o děti a dospívající anebo třeba o vládní kroky podniknuté během covidové pandemie. Zahrnutí gest revoluce pro život do definice péče, s níž přicházejí Fisherová a Trontoová, nabízí celému konceptu konkrétní revoluční naplnění, které jednak rozšiřuje pole jeho teoretické aplikovatelnosti (to revolt is to care) a jednak nabízí možné zarámování gest revoluce pro život dalším subverzivním praxím v rámci současných emancipačních hnutí a tendencí.

Vytváření alternativních ekonomických systémů zaměřených na naplňování potřeb, protesty proti femicidám, vyprávění příběhů těch, jejichž hlasy společnost doposud umlčovala, organizace debriefingu po náročném protestu: to vše můžeme vnímat svým způsobem jako revoluční akty péče, nako-lik splňují požadavek na opravu, udržování a pokračování světa, ve kterém „chceme žít co nejlépe“.

Potenciál dialogu feministické etiky péče a *Revoluce pro život* je podle mého patrný také v další teoretické aplikaci konceptu péče. Abychom péči mohli podle Trontoové označit za adekvátně vykonanou a dobrou (good caring), měla by naplňovat pět fází,⁶¹ kterými jsou: 1. fáze starostlivosti (caring about), 2. opatrování (taking care of), 3. poskytování péče (care-giving), 4. přijetí péče (care-reeiving) a 5. fáze spolupečování (caring with), jež generují hodnoty solidarity a vzájemné důvěry.⁶² Praxe spolupečování je přitom podle Trontoové stěžejní podmínkou zajištění horizontální a spravedlivé distribuce pečujících povinností a činností napříč společností, neboť předpokládá souhrnné uskupení občanů a občanek celoživotně zavázaných k praxi principů péče (pozornost k potřebám, přijetí odpovědnosti, vytváření kompetentnosti a responzivnosti).⁶³ Nerovná distribuce a výkony péče by podle Trontoové měly být ošetřeny prostřednictvím funkčních sítí a kruhů neustále poskytované a obnovované péče. Ta by podle autorky měla proudit napříč všemi a vším. Péče se tak v pojetí Trontoové emancipuje od neoliberálního výkladu, jenž ji pojímá jako genderově (rasově, třídně nebo na základě

60 Tronto, J. C., *Caring Democracy. Markets, Equality, and Justice*. New York, New York University Press 2013.

61 Tronto, J. C., *Who Cares? How to Reshape a Democratic Politics*. Ithaca, Cornell University Press 2015, s. 5–6.

62 Tronto, J. – Uhde, Z., Péče by měla stát v centru lidského života namísto ekonomického jednání. Rozhovor Zuzany Uhde s Joan Tronto, c.d., s. 108.

63 Tronto, J. C., *Who Cares? How to Reshape a Democratic Politics*, c.d., s. 14. Srov. Tronto, J., There Is an Alternative: Homines Curans and the Limits of Neoliberalism. *Internatioal Journal of Care and Caring*, 1, 2017, No. 1, s. 32.

systemu „zdatnosti“) podmíněnou činnost, jejíž povaha je intimní, přičemž alokace zodpovědnosti probíhá v rámci dyadického vztahu (např. vztah matka-dítě).⁶⁴

Zahrnutí výše zmíněného konceptu „úplného náhradního mateřství“, jehož interpretaci Redeckerová s odkazem na Lewisů v knize provádí, do konceptu „spolupřevládání“, jehož autorkou je Joan Trontoová, představuje podle mého názoru nejenom jeho radikalizaci, ale také poskytuje pojetí Trontoové potenciální korektiv. Jak bylo již částečně řečeno výše, Trontoová i Redeckerová považují rámec společně alokované a poskytované péče za podmínku generování takové její podoby, která by se mohla „regenerovat a nevyčerpávala by se“.⁶⁵ Zatímco představa Trontoové o tom, kdo je zahrnutý do pečujících sítí, se pohybuje v rozmezí lidských společenství, resp. občanů, Redeckerová tento rámec notně rozšiřuje, a to přes kontext států, až na životy, které nejsou lidské. Jako příklad proudění péče v „rozmanitých kanálech“, ve kterých se „obnovuje spravedlnost v souhrnně pečující společnosti“,⁶⁶ uvádí Redeckerová dětskou zkušenost z rodinné farmy. Jehně berana, kterého jeho matka nepřijala, krmila a obstarávala během svého dětství autorka, aby zajistila jeho přežití a prospívání. Poté, co ji tentýž beran o několik let později zranil, našla autorka bezprostřední útěchu v rodinném kruhu.⁶⁷ Namísto dítěte a berana si však lze představit daleko komplexnější příklady vzájemně provázaných kanálů péče, ve kterých jako aktéři a recipienti figurují kromě zvířat nebo hmyzu také „životní souvislosti“, např. louky, oceány anebo půda.

Rozšíření konceptu spolupřevládání také na mimolidské může podle mého názoru podtrhnout skutečnost, že jsme, jak píše Redeckerová, jako lidé provázání s „přilivovými cykly“ rozsáhlé sítě životů a že relační povaha naší subjektivity, o které mluví etika péče, se nevztahuje jenom na kontext humanity. *Homines curans*⁶⁸ jako plurál se vždy formuluje skrze celoplanetární vztahy. Navázání dialogu revoluce pro život a feministické etiky péče zároveň otevírá několik otázek, které vystupují jako nároky na naši reflexi péče v celoplanetárním měřítku.

Jakým způsobem jsme schopni recipovat a obnovovat vyživující sílu, jež nám rozmanité životy (např. zvířecí, hmyzí) a životní souvislosti poskytují? Co se může změnit, budeme-li se vnímat nejenom v rámci lidských společen-

64 Tronto, J. C., *Caring Democracy. Markets, Equality, and Justice*. c.d., s. 151–153.

65 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 175. Srov. Tronto, J. C., *Who Cares? How to Reshape a Democratic Politics*, c.d., s. 14–16.

66 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 178. Srov. Tronto, J., *There Is an Alternative: Homines Curans and the Limits of Neoliberalism*, c.d., s. 32.

67 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 178.

68 Tronto, J., *There Is an Alternative: Homines Curans and the Limits of Neoliberalism*, c.d.

ství, ale v rámci celé planety jako neustálí poskytovatelé i recipienti péče? Jaké jsou možnosti recepce našeho výkonu „dobré péče“ vůči životům, které „samy nemají hlas“?⁶⁹ Jak by měla vypadat mezidruhov^á solidarita a jak se máme orientovat v přílivových cyklech, ve kterých se různé životy nachází? Vize společného přezkoumávání těchto otázek a jejich přetavení v sama sebe reflektující revoluční praxi může být jednou z odpovědí na to, jak na různých místech světa ukotvit „pučící“ revoluci nové každodennosti. Taková revoluce založená na péči a postupném nahrazování zvnitřněných i externích struktur útlaku zároveň nikdy nemůže být náhlým převratem, neboť tím by se vystavila nebezpečí svého rozpuštění ve starých či nových vztazích dominance. Naplňování solidárního spolubytí už je přitom mezi námi přítomné. „Všechno, co potřebujeme, je tu.“⁷⁰

69 Redecker, E. von, *Revoluce pro život. Filosofie nového protestu*, c.d., s. 179.

70 Tamtéž, s. 222.